

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška c. 5
Telefon interurban 115

Cena inseratom: cela
stran Din 1400.—, pol stra-
ni Din 700.—, četrti stran
Din 350.—, Mali oglasi be-
sesta Din 1.—, stalnim popust

Radič-Pribičevičevi upi.

Radič in Pribičevič sta se onemogočila s svojim oviranjem resnega parlamentarnega dela na najvišjih mestih. Popolno osamljenost uvidevata sama. Da bi ne prodrlo prepričanje o neuspešnosti Radič-Pribičevičevega rušenja sedanje vlade med hrvatski narod, se poslužujeta vseh mogočih izmišljotin, ki naj dajo neukemu ljudstvu upanje: Radič in Pribičevič sta moža bodočnosti!

Časopisje seljačko demokratske koalicije se poslužuje v zadnjem času vesti o nezadovoljnosti nekaterih vplivnih radikalov s sedanjo vladno zvezo. Glavna nezadovoljnejša v sredini radikalne stranke bi naj bila bosanski radikal dr. Srškić in Boža Maksimovič, ki je bil svojčas notranji minister in ki je prisilil Radiča na kolena in v Beograd.

Dr. Srškić in Maksimovič sta po trditvah Radiča in Pribičeviča proti sodelovanju z Davidovičevimi demokrati, ker bi bila zveza radikalov s seljačko-demokratsko koalicijo cenejša in trajnejša. Moč dr. Srškića med radikali v Bosni se je razblinila v nič pred dobrim tednom. Radič vesti, da je Srškić glavni steber struje za sodelovanje radikalov z Radičem in Pribičevičem, so sklicali bosanski radikali sestanek, na katerem so se izrekli vsi za sestav sedajne vladine večine pod Vukičevičem. Če bi bil dr. Srškić tudi res kaj spletkaril proti Vukičevičevi vladi, je po omenjeni izjavi osamljen in bi njegovo rovarjenje tudi za prihodnost ne pomenilo — nič!

Da bi eden glavnih Radičevih nasprotnikov Boža Maksimovič izpodrival Davidovičeve demokrate in jih skušal nadomestiti s seljačko demokratskimi koalicijonaši, je presneto neverjetno!

Upanje na Srškića in Maksimoviča je ničevno in že precej obrabljeno. Najnovejši Radič-Pribičevičev adut je proslava desetletnice ujedinjenja. Desetletnica bi se naj obhajala ali na Vidov dan 28. junija, ali na praznik ujedinjenja 1. dec. 1928. Ob priliki desetletnice bi se naj izvršilo slovesno kronanje kralja. Za proslavo desetletnice je neobhodno potrebno sodelovanje Hrvatov v vladi. Po trditvi opozicije naj bi zbližala Radiča in Pribi-

čeviča z radikali ne Vukičevič, ampak že poprej omenjena Srškić in Maksimovič, ki spadata v krog radikalnih centrumašev.

Iz ravnokar beleženega je jasno kakor beli dan, da hoče seljačko demokratska koalicija v vlado. Opozicije ni porinilo v krog vlade razgrajanje ter razbijanje v parlamentu, ne spletke z nezadovoljnostjo med vplivnimi radikalnimi prvaki. — zadnji up sta proslava desetletnice uje dinjenja in kronanje kralja!

Ali bo pripomogla desetletnica ujedinjenja seljačko demokratski koaliciji do sodelovanja v vladi, je drugo vprašanje. Vsekakor je do 28. junija ali do 1. decembra 1928 še precej dolgo in v teh mesecih se lahko zgodi marsikaj in mogoče še ta čudež, da bo srečala enkrat pamet vplivnejše radičevce!

Ako bi se vršila proslava desetletnice ujedinjenja pod razveseljivim dejstvom bratskega sodelovanja Srbov, Hrvatov in Slovencev v skupni vladi, bo zastopnica Slovencev SLS ta sporazum pozdravila kar najbolj pristržno!



Bira, bira, to je ona beseda, ki vzbudi v nasprotnikih največ nevoščljivosti. Bira namreč vzdržuje duhovnike med ljudstvom, če ne povsod, pa po večini naših krajev. Treba je zato storiti vse, da se onemogoči duhovniku živeti med kmetiskim ljudstvom, pa ga bodo lahko izrabljali liberalni mogotci. Ker je bila bira celo v narodni skupščini v razpravi in so seveda nam nasprotni listi to kost godelali kot lačen pes, so se tudi naši možje v nedeljo popoldne o tem pogovarjali.

»Pa je res grdo«, je pripomnil bivši radičevce, »da morajo duhovniki od hiše do hiše kot berači, da jim dajemo živžal«.

»Nič ni tako«, se je oglasila vmes gospodinja. »Gospod nas pri tej priliki obiščejo in mi vsi farani se smatramo kot ena velika družina, duhovnik pa je naš skupni dušni oče. Zdi se mi, da imajo kakor pravico pri naši mizi, saj skrbijo za nas vse, za deco in odrasle in za bolnike. Pri vseh naših družinskih dogodkih so-

delujejo, pri veselih in žalostnih. Kadar dajemo biro, se mi zdi, da se oddolžujemo za to, da ni duhovnik bil z nami pri mizi. Če spada k nam v družino, spada tudi k mizi!«

»Ti to s svojega gospodinskega stališča tako razumeš«, je dejal gospodar, »a mi možje bomo stvar premislili z gospodarskega stališča. Sam Radič se je ugriznil v biro. Zakaj? Gotovo zato, ker pravi, da je najboljši katoličan, le »popov« ne mara. Torej je pristen liberalce. Ti namreč so »dobri« katoličani, toda brez maše, brez zakramentov, brez cerkve, brez krščanskega nauka v šoli, sploh brez duhovnika. Njemu ni bilo za stvar gospodarskega značaja, saj drž. proračun je s tem le še manjši, če je bira. Njemu je bilo za to, da bi s tem udaril slovensko duhovščino. Kramer je to bolj odkrito povedal: Bira naj se prepove, kmetje naj plačajo državi kapital, ki obsega toliko vrednost, da se bo iz obresti lahko plačevalo duhovnika.

Možje, naj vam nekaj povem! Bral sem zgodovino in vem, kako so napravili liberalci pred kakimi 150 leti s Cerkvijo. Cerkve je imela velika premoženja. Iz tega premoženja so se vzdrževali duhovniki, vse bolnišnice, vse hiralnice, vse šole, tudi visoke šole, so se zidale cerkve, pa kake cerkve! Liberalci so pa rekli: To bo vse država vzela in bo že ona skrbela za duhovnike, cerkve, bolnišnice in šole. In res je vzela. Ko pa so tista velika posestva prodajali, so se vršile take goljufije, da za tisti kapital skoro nič ni ostalo. In država ni vzdrževala več duhovnikov, Cerkve jih sama tudi ni več mogla, ker ni imela posestev, tedaj je ljudstvo začelo za duhovnike prispevati z biro. Po nekod je še zdaj iz tistih časov pisana bira. Tu pa tam so liberalci pozneje zopet vplivali na ljudi, češ, odkupite biro. Pa so jo odkupili. Denar je šel v državne blagajne, obresti pa so se porazgubile, da zopet nič ni bilo in kmetje sami so se odločili za prostovoljno biro!

Tam, kjer je pisana bira, se lahko takoj odkupi. Toda, kako bo fara zbrala za državno blagajno svojih 200.000 Din čistega denarja? To bi bil pogubonosni udarec za kmeta. Pa recimo, da bi to na kak način spravili skupaj. Denar pojde v Beograd. Kdo garantira, da bodo obresti res prihajale nazaj za vzdrževanje našega duhovništva? Vem za fare, kjer so radičevci že poskusili z odkupom bire, pa so se blamirali, ker so ljudje sprevideli, da to ni tako lahko in ne gre tako gladko, ker država zahteva kapital v gotovini!

»Kaj pa tam, kjer je prostovoljna bira« je vprašal sosed.

»Tam, kjer je prostovoljna, pa nikogar nič ne briga, najmanj pa Radiča in naše

Stermecki, Celje

veljudo. Prodajam zjamčeno dobro blago iz najboljših svetovnih tovarn, ker imam samo direktne zveze z tovarnarji iz vseh industrijskih držav v Evropi. Več milijonsko zalogo, katera se nahaja v pritličju, prvem nadstropju in v podstrešnih skladiščih cele ogelne hiše, si vsakdo lahko ogleda in vpraša za cene, brez da bi bil primoran kaj kupiti. Na razpolago je vedno 40 do 50 strokovno naobraženih in prijaznih uslužbencev, kateri dajejo radevolje vsakemu obiskovalcu točna pojasnila in slednje cene od vseh predmetov.

Zaloga sestoji iz sledečih oddelkov in predmetov: Manufakturni oddelok: sukno, volna, platno, tiskanine in razne tkanine iz bombaža in lanu. Modni oddelok: perilo, pletenine, torbarski, nožarski, jekleni in kosmetični predmeti, traki, čipke, vezanine in muzikalije. Konfekcijski oddelok: gotove obleke za dame, gospode, otroke, in klobuki. Čevljski oddelok: galanterijski, luksuzni in štrpacni čevlji za dame, gospode in otroke. Pošto-razpošiljalni oddelok in engros oddelok.

Stermecki, Celje

299

slovenske liberalce. Pri tej buri da vsak, kar hoče in kolikor hoče. Je pa ta bira dandanes zato, kakor sem že povedal, ker država ne plačuje duhovščini tega, kar ji je v primeri na plačo pred vojsko dolžna plačati. Saj še v šolo hodijo duhovniki zastonj! Pokaži mi v vsej Sloveniji samo enega učitelja, ki bi ti hodil zastonj v šolo!

»Pa naša država nima nič od tistega premoženja, ki ga je nekoč Avstrija vzela Cerkvi?«

»Ima! Vse premoženje, ki ga je nekoč Avstrija vzela Cerkvi, se je zbralo v verski fond. Bila je to gotovina in preostala posestva. Ko je Avstrija razpadla, je tudi naša država dobila del tega verskega fonda. Kolikor je meni znano, je na Slovenskem posestev verskega fonda, posebno gozdov, toliko, da bi se Cerkev in vsa slovenska duhovščina iz tega sama vzdrževala, ako ji država vse to vrne, kar pa seveda ne bo storila! Država je torej že iz tega stališča dolžna plačevati duhovščino!«

»Jaz vem pa še za en drug vzrok«, je dejal občinski tajnik, ki je bil pri razgovoru. »Duhovniki delajo danes v pisarni več kot bi delal kak drž. uradnik, posebej za to plačan. Vse zapiske morajo voditi, pisariti dan za dnevom na sodnijo, glavarstvo, vojaštvo, temu in onemu uradu. Pošte imajo naš župnik najmanj toliko, ko jaz za občino!«

»Prav bi res bilo, da bi država uredila konečno to vprašanje, da tudi to delo, ki ga duhovniki vršijo za državo, primerno poplačuje.«

»Župnik pridejo«, je dejala gospodinja, ki je gledala skozi okno. In res je vstopil domači župnik. Gospodar ga je povabil k mizi in mu povedal: »O buri smo se razgovarjali, ko že tako vpijejo nasprotniki.«

»Možje«, je dejal g. župnik, »kar vas zadeva glede bire, rečem tole: Več obdržiš kot gospodar v svojih rokah, bolj si svoboden, da ne razpolagajo drugi s tvojim premoženjem, pa naj bo tudi država. Kar pa nas duhovnike zadeva, pa jaz ne smatram tega kot beračenje med vami, ampak mislim, da je to le znak, da smo, ali bi vsaj morali biti vsi v fari kot ena družina.«

»Vidite, tako sem jaz rekla«, je vesela pristavila gospodinja in položila nekaj prigrizka na mizo.

Družinska pratika za leto 1928 s podobo Svete Družine se še dobi v vseh večjih trgovinah papirja itd. Segajte le po naši!



V NAŠI DRŽAVI.

Opozicija blamirana! Opozicija je mislila, da bo bogve kaj hudega, če je ne bo na seje. Pa drugega ni bilo, le delo je šlo gladko od rok. Za vsaki dan je prinesla opozicija nujne predloge, da bi delo ovirala. Bilo je mestoma zelo burno, ali še vsakokrat je opozicija propadla. Konečno se je pa poslancem naveličalo poslušati to klevetanje države in so odšli iz skupščine. Če govori opozicija, ni nič poslancev v skupščini.

Proračunska debata gre naglo naprej. Vsaki dan so tri seje, sprejeti so bili že skoroda vsi proračuni posameznih ministrstev.

Kdo je izzval svetovno vojno, to je v skupščini razkril — seveda Radič. Vsak danes ve, da je nemški cesar glavni povzročitelj tega klanja, da se je ta vojna skozi desetletja pripravljala na vseh straneh države. A Radič je obdolžil srbski narod, ki je pri tem prav nedolžen, ki je v svetovni vojni največ trpel. Ta očitek je bil tako hud, da je Radič sam začel preklicevati, da ga tudi Pribečević ni več zagovarjal.

Delo dr. Korošca in njegov odločen ter prevdaren nastop dobiva dan za dnevom večji vpliv in ugled. Pod njegovim vodstvom se urejajo razmere v Južni Srbiji in v vseh drugih delih države. Dr. Korošec dela toliko, da se mu vse čudi. Vsi časopisi, domači kot iz drugih držav, pišejo, da je bila najbolj srečna misel ta, da je dr. Korošec postal naš notranji minister.

Smrdljivo delo laži! Politični nasprotniki so se z vso silo zagnali ravno proti dr. Korošču. Kakor so s svojim umazan tiskom oblatili nekoč dr. Kreka, pa dr. Jegliča, skušajo zdaj tudi dr. Korošca. Izdali so posebno knjigo »Dr. Korošec in radikalna stranka«. Seveda so se zelo zmotili, če mislijo, da bodo s tem kaj dosegli! Naj raje pripravijo knjigo, ki bo najbolj debela v Jugoslaviji, z naslovom: »Radič in njegovi politični kozli!«

Naši poslanci za pravice železničarjev. Pri razpravi o proračunu ministrstva pro meta je poslanec Žebot v imenu SLS povedal, da se mora proračun tako preosnovati, da bodo železničarji uživali svoje stare pravice, da bodo v svoji službi zadovoljni, ker potem bodo tudi še — bolj vestni.

Za gladojuče je vlada že razdelila do 90 milijonov dinarjev. Slovenija je dobila

1 milijon, za vsako oblast polovico. Največ, skoro vse ostalo, je šlo v Bosno, Hercegovino in Dalmacijo, Črnogoro in v Srbijo.

Z zvijačnim rovarjenjem ne bode nič! Opozicija laže, ponareja podpise, skuša izrabiti posamezne osebe in to vse za to, da bi zopet vrgla vlado. Če najde kje kakkega nezadovoljneža, ga tako podpihuje, da je groza. Ima zdaj dva poslanca iz radikalni hvrst, dr. Srskeča in Maksimoviča, ki sta svojčas bila v vladi, pa ju draži, ker zdaj nista. Ali to delo ne bode uspelo!

V DRUGIH DRŽAVAH.

V Zenevi se nič ne zgodi! To je lahko delo pri Društvu narodov! Če je kaka važna stvar, ki je morda tudi nujna, pa pozabi eden spise doma in se zadeva preloži na poznejši čas. Tako je tudi o zadevi Madžarske in njenega utihotapljenega orožja. Preiskava se bo sicer izvedla, toda na to preiskavo ne verujemo dosti!

Bolgarija je dobila posojilo, da zamore urediti gospodarski položaj doma. Upati je, da bo tudi to pripomoglo k zbližanju balkanskih držav.

Roko proč od Dalmacije! Italiji se je posrečilo pri sklepanju mirovnih pogodb dobiti na obrežju Dalmacije mesto Zader. Zdej pa seveda hoče, da bi bila vsa Dalmacija njena. Za našo državo in posebej še za Slovenijo, pa je nujno potrebno, da imamo prost dohod do morja. Morje so pljuča za naše gospodarstvo! Italija to ve in misli, da bomo res mi samo peli »Morje Adrijansko — nekdaž bilo si slovanško!« — Ko so se pretekli teden vršile po vsej Italiji demonstracije za zasluženo Dalmacijo, ki pa je del naše države, pa se seveda nihče ni utikal v naše notranje državne razmere! Bo moral dr. Seipel zopet katero povedati!

Mussolini v manjšini! V sporu s Seiplov je ostal Mussolini v manjšini, večina evropskih držav je dala dr. Seiplu prav! Tudi Italija mora spoštovati pravice narodnih manjšin! Zal, da se o tem pri Društvu narodov ni nič govorilo!

General Pilsudski na Poljskem — gospodar! Pri državnih volitvah na Poljskem je zmagal general Pilsudski in ima dve tretjini vseh poslancev.

Rumunija nezadovoljna! Ker ni uspelo Titulescu, kakor je želel na svojem potovanju po Evropi in posebej še v Zenevi, bo nastopila v Rumuniji vladna kriza.

Razgovor našega in nemškega zunanjega ministra. V Zenevi sta se razgovarjala naš zunanji minister dr. Marinkovič in nemški dr. Stresemann. Razgovor je